

## ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΑ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ

Ἐκτεταμένον καὶ ποικίλον ὑπῆρξε τὸ ἔργον τῆς Ἡ' Ἐφορείας Ἀρχαιοτήτων καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1965. Ἐπανεκθετικά καὶ ἄλλαι ἐργασίαι εἰς τὰ Μουσεῖα Κερκύρας, Ἀργοστολίου καὶ Βαθέος Ἰθάκης, ἀνασκαφαὶ ἐν Κερκύρα εἰς τὸ Μον Ρερος καὶ τὸ κτῆμα Εὐελπίδη, καθαρισμοὶ τῶν ἀρχαιολογικῶν χώρων καὶ τοῦ Ἑνετικοῦ Νέου Φρουρίου Κερκύρας καὶ ἀναστηλωτικαὶ ἐργασίαι, ὑπῆρξαν οἱ κυριώτεροι μόνον ἀπὸ τοὺς τομεῖς τοῦ ἔργου τούτου. Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ἐβοήθησεν, ὅπως καὶ κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος, ὁ Ἐπιμελητὴς κ. Π. Καλλιγᾶς, ὁ ὁποῖος καὶ συντάξεν ὠρισμένα ἐκ τῶν κεφαλαίων τῆς ἐκθέσεως.

### ΜΟΥΣΕΙΑΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ

#### Μουσεῖον Κερκύρας

Ἡ σπουδαιότερα ἀσφαλῶς ἀπὸ τὰς ἐργασίας τῆς Ἡ' Ἐφορείας καὶ ἴσως ἐν ἀπὸ τὰ σημαντικώτερα ἀρχαιολογικά γεγονότα τοῦ ἔτους 1965 θὰ πρέπη νὰ θεωρηθῇ ἡ ἐπανεκθέσις τοῦ περιφήμου ἀετώματος τῆς Γοργούς εἰς τὸν νέον Μουσεῖον Κερκύρας. Τὸ μέγα τοῦτο γεγονός θέτει, ὅπως ἐλπίζεται, ὁριστικὸν τέρμα εἰς μίαν μακροχρόνιον καὶ ἀνήσυχον ἱστορίαν, τῆς ὁποίας ἐκτίθενται ἐδῶ δι' ὀλίγων αἰ περιπέτειαι. Ἀφοῦ τοῦτο ἐπὶ πολλὰ ἔτη μετὰ τὴν ἀποκάλυψίν του τὸ 1911, παρέμεινεν εἰς τὸ ἄπεδον τοῦ παλαιοῦ εἰς τὴν Γαρίτσαν Μουσείου, ἐστήθη τὸ πρῶτον τὸ 1930 ὑπὸ τοῦ τότε Ἐφόρου Κερκύρας κ. Γ. Μηλιάδη εἰς μίαν ἀπὸ τὰς μεγάλας αἰθούσας τοῦ Ἀνακτόρου τῆς πόλεως. Κατὰ τὴν παλινρθῶσιν τῆς μοναρχίας ὀλίγα ἔτη πρὸ τοῦ πολέμου, τὸ ἀέτωμα διελύθη καὶ τὰ τεμάχια του μετεφέρθησαν εἰς τὸ παρὰ τὴν παραλίαν τῆς Γαρίτσης κτήριον τῆς «Ρολίνας», τὸ ὁποῖον, μετὰ τὴν περιβάλλουσαν αὐτὸ ἔκτασιν, ἐδώρησε τότε ὁ Δῆμος εἰς τὸ Δημόσιον διὰ τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ Μουσείου. Λόγω τῶν πολεμικῶν γεγονότων ὁ σκοπὸς δὲν ἐπραγματοποιήθη καὶ τὰ τεμάχια τοῦ ἀετώματος κατεδικάσθησαν νὰ παραμείνουν ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν εἰς ὑπόγειον τῆς Ρολίνας μέχρι τοῦ 1964, ὅποτε μετεφέρθησαν εἰς τὸ νεόδμητον Μουσεῖον. Ἡ τοποθέτησις τοῦ ἀετώματος ἐπὶ τοῦ βάθρου, τὸ ὁποῖον κατεσκευάσθη εἰς τὰ τέλη τοῦ 1964, ἀπῆλθε συνεχῆ ἐργασίαν καθ' ὅλον σχεδὸν τὸ ἔτος 1965 (Πί ν. 330 α-β). Πλήν τῆς καθαυτὸ τοποθετήσεως τῶν γλυπτῶν ἐπὶ τοῦ βάθρου, συνεπληρώθησαν καὶ τὰ κενὰ διὰ σιμέντου, μέλλοντος νὰ καλυφθῇ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος

1966 δι' ἐπιφανειακοῦ στρώματος γύψου. Ὅλαι αἱ ἀνωτέρω ἐργασίαι ἔγιναν ἀπὸ τοὺς γλύπτας κκ. Κ. Μουλὸν καὶ Δ. Δημητριάδην, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ δεύτερος θὰ ἀναπτύξῃ ἄλλοι τὰς τεχνικὰς λεπτομερείας τοῦ τρόπου ἐκθέσεως τοῦ ἀετώματος.

Ἄλλ' αἱ ἐπανεκθετικαὶ ἐργασίαι δὲν περιορίσθησαν εἰς τὸ ἀέτωμα. Ἐστήθησαν ἐπίσης ὁ γνωστός ἀρχαῖκός λέων τοῦ νεκροταφείου τοῦ Μενεκράτους, ἡ στήλη τοῦ Ἀρνιαδά, τὸ κιονόκρανον τοῦ Ξεμβάρους, τρεῖς μεγάλοι ἀκροκέραμοι τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τοῦ Μον Ρερος, δύο μαρμάρηνοι λεοντοκεφαλαὶ - κρουνοὶ ἀπὸ τὴν σίμην τοῦ κλασσικοῦ ναοῦ τοῦ Μον Ρερος, αἱ τρεῖς εἰκονιστικαὶ κεφαλαὶ Μενάνδρου, «Θουκυδίδου» καὶ φιλοσόφου τοῦ 4ου π.Χ. αἰῶνος, δύο ἀναθηματικά ἀνάγλυφα τοῦ 4ου π.Χ. αἰῶνος (τὸ ἐν Einzelaufnahmen 607), καὶ τέλος, εἰς τὸν ἔναντι τοῦ ἀετώματος τῆς Γοργούς τοῖχον, τμήμα τοῦ θριγκοῦ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος, περιλαμβάνον δύο τριγλύφους καὶ μετόπην, ὡς καὶ τεμάχιον ἐπιστυλίου.

#### Μουσεῖον Ἀργοστολίου

Τὸ μετασεισμικὸν Μουσεῖον Ἀργοστολίου ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν αἰθουσῶν καὶ ἑνὸς προθαλάμου. Διὰ τὴν ἐκθεσιν τῶν ἀρχαίων του ἐσκέφθη, ὅτι ὁ ὀρθότερος τρόπος τῆς ἐκθέσεως μικρῶν συλλογῶν εἶναι νὰ τακτοποιοῦνται τὰ ἐκθέματα κατὰ τοὺς τόπους τῆς προελεύσεώς των, τηρουμένης παραλλήλως μιᾶς γενικῆς χρονολογικῆς διαίρεσεως, μολοντί μικραὶ παρεκκλίσεις εἶναι φυσικὰ ἀναπόφευκτοι. Ἀτὴν τὴν ἀρχὴν ἠκολούθησα εἰς τὸ Μουσεῖον Ἀργοστολίου, λαβὼν δ' ὑπ' ὄψιν ὅτι εἰς ἀριθμὸν ὑπερτεροῦν τὰ τῆς μυκηναϊκῆς καὶ ὑπομυκηναϊκῆς περιόδου εὐρήματα, ὥρισα δι' αὐτὰ τὰς δύο ἐκ τῶν τριῶν αἰθουσῶν του καὶ διὰ τὰ κλασσικὰ καὶ μετακλασσικὰ τὴν τρίτην.

Κατὰ τὸ 1965 συνετελέσθησαν ἀπὸ τὸ πρόγραμμα αὐτὸ τὰ ἐξῆς: Εἰς τὰς δύο πρώτας αἰθούσας ἑννέα μεγάλοι προθήκαι διαφόρων μεγεθῶν ἐδέχθησαν 274 ἀγγεῖα ἀντιπροσωπεύοντα τὰ κυριώτερα ἐκ τῶν εἰς τὰς παλαιότερας καὶ τὰς νεωτέρας ἀνασκαφὰς τῆς Κεφαλληνίας εὐρεθέντων μυκηναϊκῶν καὶ ὑπομυκηναϊκῶν, ὡς καὶ τινε γεωμετρικά, ἀνατολίζοντα καὶ ἀρχαῖκά ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ κ. Μαρινάτου τοῦ ἔτους 1960. Ἐπὶ ἰδιαιτέρας ξυλίνης βάσεως ἐστήθη μέγας πρωτοκορινθιακὸς κρατῆρ προερχόμενος ἀπὸ τὰς αὐτὰς ἀνασκαφὰς τοῦ κ. Μαρινάτου. Ἐκτὸς τούτων ἐξετέθησαν ἐντὸς δύο ὀριζοντίων προθηκῶν χαλκᾶ ὄπλα καὶ ἀντικείμενα τῆς μυκηναϊκῆς πρὸ πάν-

των περιόδου, ως και περιδέραια εκ διαφόρων ύλων, επίσης μυκηναϊκά. Εις τήν αΐθουσαν τών κλασικῶν και μετακλασικῶν θά στηθῆ ἐπι παραγγελθείσης ἤδη ξυλίνης βάσεως ἐξαιρετος χαλκῆ εἰκονιστικῆ κεφαλῆ ἀνδρός τοῦ 3ου μ.Χ. αἰῶνος, ἡ ὁποία εἶχεν εὑρεθῆ πρό ἐτῶν εἰς τήν Σάμην και ἐδημοσιεύθη προσφάτως ὑπό τοῦ προκατόχου Ἐφόρου κ. Καλλιπολίτη (ΑΕ 1960, 141 - 154). Ἐπίσης παρηγγέλθη ξυλίνη βᾶσις διὰ τήν μαρμαρίνην κεφαλῆν Ρωμῆας αὐτοκρατείας τοῦ 2ου μ.Χ. αἰῶνος, ἡ ὁποία θά ἐκτεθῆ εἰς τήν αὐτήν αἶθουσαν. Εἰς τόν προθάλαμον τοῦ Μουσείου ἐκτίσθη βᾶθρον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θά ἐκτεθοῦν συντόμως δύο σκελετοὶ εὑρεθέντες πρό ἐτῶν ὑπό τοῦ κ. Καλλιπολίτη ἐντὸς τάφου εἰς τήν θέσιν Κομποθεκράτα πλησίον τοῦ Ἀργουστολίου (βλ. ΠΑΕ 1960, σ. 134 - 5) και ἐστήθη ὠραία ἐπιτύμβιος στήλη δυτικοελλαδικοῦ τύπου τοῦ 3ου π.Χ. αἰῶνος, προερχομένη ἀπὸ τὸ χωρίον Πάστρα τῆς ΝΔ. Κεφαλληνίας, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀναγράφονται τὰ ὀνόματα *Μενέμαχος, Σωτίων, Σωτῶ και Νίκιον*.

#### Μουσεῖον Βαθῶς Ἰθάκης

Εἰς τὸ Βαθὸ τῆς Ἰθάκης ἐπερατώθη ἡ κατασκευὴ τοῦ νέου μετασεισμικοῦ Μουσείου, τὸ ὁποῖον και παρελήφθη τὸν Ἀπρίλιον. Εὐθὺς μετὰ τήν παραλαβὴν του, ὁ Ἐπιμελητῆς κ. Καλλιγῆς μετέφερεν εἰς αὐτὸ ὀλόκληρον τήν ἐκ τῶν σεισμῶν κατεστραμμένην και ἐξ ἀγγείων ἀπαρτιζομένην συλλογὴν, ἡ ὁποία ἐστεγάζετο προσωρινῶς εἰς τι δημοτικὸν παράπηγμα τῆς πόλεως (τὰ χαλκᾶ κ.λ.π. εὑρίσκονται ἀκόμη εἰς τὸ Ἐθνικὸν Μουσεῖον Ἀθηνῶν). Ράφια και τραπέζια ἐκ δαξίου ἐδέχθησαν τὰ συντρίμματα τῶν ἀγγείων εἰς τὰ ἐργαστήρια τοῦ Μουσείου. Ἐν συνεχείᾳ μετέβη εἰς Βαθὸ ὁ συγκολλητῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου κ. Στ. Κασσανδρῆς, ὁ ὁποῖος και προέβη εἰς τήν συγκόλλησιν σημαντικοῦ ἀριθμοῦ ἀγγείων.

#### ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ

Συστηματικαὶ ἀνασκαφαὶ διενεργήθησαν ἐν Κερκύρα τὸ 1965 εἰς τὸ πάρκον τοῦ Μον Repos, εἰς τὸ κτῆμα τῆς κ. Ἐδελπίδης και εἰς διάφορα σημεῖα τῆς περιοχῆς Ἄνεμομύλου.

Ἀπὸ τὰς ἀνασκαφὰς αὐτάς, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν πρώτη ἐξρηματοδοτήθη ἀπὸ τὸ Κράτος, ἡ δευτέρα ἀπὸ τήν ἰδιοκτήτριαν και ἡ τρίτη ἀπὸ τήν Ἀρχαιολογικὴν Ἐταιρείαν, ἐκτίθενται ἐδῶ τὰ ἀποτελέσματα τῶν δύο πρώτων. Τῆς τρίτης τὰ ἀποτελέσματα, κατὰ τοῦτο ἰδιαιτέρως σημαντικά, διότι ἀπέληξαν εἰς τὸν ἐντοπισμὸν τοῦ δευτέρου

λιμένος τῆς πόλεως, τοῦ καλουμένου λιμένος τοῦ Ἄλκινούου, ἐκτίθενται εἰς ΠΑΕ 1965, σ. 66 κ. ἐ.

#### ΜΟΝ REPOS

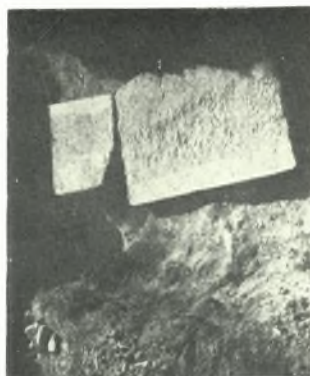
##### Δ' Ἐκθεσις πεπραγμένων

Εἰς τήν ἀπὸ ἐτῶν συνεχιζομένην ἀνασκαφὴν τοῦ μεγάλου ἱεροῦ εἰς τὸ πάρκον τοῦ Μον Repos προκύπτει πλέον μὲ διαρκῶς ἐναργεστέραν δραματικότητα ἡ ἀπελπιστικὴ ἔκτασις τῆς καταστροφῆς και τῆς λεηλασίας τῶν κτισμάτων του. Ἰδιαιτέρως θλιβερά εἶναι ἡ κατάστασις εἰς τήν κυρίαν ἐπιφάνειαν τοῦ λόφου, τήν ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς τὸν ἐντὸς τοῦ περιβόλου χῶρον τοῦ ἱεροῦ, ὅπου ὅλα τὰ κτίσματα φαίνονται ὅτι ἔχουν «ξυρισθῆ» κυριολεκτικῶς μέχρι τοῦ φυσικοῦ ἐδάφους, ἐνῶ καλύτερα κάπως εἶναι ἡ κατάστασις εἰς τὰς παρυφᾶς τοῦ λόφου, ὅπου ἔχει συγκρατηθῆ περισσότερο χῶμα.

Τὴν ἀκριβῆ ἔκτασιν τοῦ ἱεροῦ δὲν εἴμεθα ἀκόμη εἰς θέσιν νὰ γνωρίζωμεν, διότι τμήματα αὐτοῦ πρὸς Ν. ἔχουν ἀποκοπῆ ἀπὸ τήν ὁδόν, ἡ ὁποία ἄγει εἰς τὸν λόφον τῆς Ἄναλήψεως, ἡ περιλαμβάνονται εἰς τὰ πέραν τῆς ὁδοῦ ἰδιωτικὰ κτῆματα. Συνεπῶς, ὅτι εἶναι σήμερον ἐντὸς τοῦ κήπου τοῦ Μον Repos δὲν ἀποτελεῖ παρὰ μέρος μόνον τῆς ἀρχικῆς ἐκτάσεως τοῦ ἱεροῦ, μολονότι ἴσως και τὸ σπουδαιότερον.

Ἀπὸ τὰς ἀνασκαφὰς τῶν ἐτῶν 1962 - 64 εἶχε προκύψει ὅτι τὸ ἱερόν ἀπὸ τοῦ 4ου π.Χ. αἰῶνος περιεκλείετο ὑπὸ περιβόλου ἐκ μεγάλων λίθων, τοῦ ὁποίου εὑρέθη κατηρειπωμένον τμήμα εἰς τὸ βόρειον τοῦ λόφου. Οὗτος ἐχρησίμειε διὰ τήν συγκράτησιν τόσον τῶν χωμάτων τῶν παρυφῶν τοῦ λόφου, ὅσον και τῶν παντοειδῶν παλαιότερων συντριμμάτων, τὰ ὁποία ἀπερρίφθησαν τότε εἰς τὰς παρυφᾶς τοῦ λόφου διὰ τὴν ἐπαύξεισιν τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἱεροῦ (Schutt). Τὰ συντρίμματα αὐτὰ προήρχοντο ἀπὸ τὰ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη κτισμάτων παλαιότερων τῆς κατασκευῆς τοῦ περιβόλου (ἦτοι τοῦ μεγάλου ἀρχαϊκοῦ ναοῦ μὲ τήν πολύχρωμον πηλίνην στέγην και τῶν μικροτέρων ναῖσκων τῶν συλλατρευομένων θεοτήτων) ἢ ἀπὸ τὰ πολυπληθῆ ἀφιερῶματα τοῦ ἱεροῦ, τὰ ἐπίσης προγενέστερα τῆς ἐποχῆς τοῦ περιβόλου. Τὰ ἀφθονα ἴχνη πυρᾶς, τὰ ὁποία παρουσίαζον πολλὰ ἀπὸ τὰ συντρίμματα, ἐπέτρεψαν τὸ συμπέρασμα, ὅτι τὸ ἱερόν ὑπέστη ἐκτεταμένην καταστροφὴν ἐκ τινος πυρκαϊᾶς, χρονολογουμένης ἐκ τῶν νεωτέρων κεραμικῶν εὐρημάτων τῶν ἐπιχώσεων εἰς τὰ τέλη τοῦ 5ου π.Χ. αἰῶνος. Ἄλλαι ἐνδείξεις μαρτυροῦν ὅτι τὸ ἱερόν ἀνεκαινίσθη ὀλίγον ἀργότερον, περὶ τὰς





Κέρκυρα: α-β. Μουσείον. Ἀέτωμα ναοῦ Ἀρτέμιδος. Κεντρικὴ σύνθεσις καὶ ἄριστος πάνθηρ μετὰ τὰς ἐργασίας,  
 γ-δ. Ἱερὸν Μουσ. Repos. Ἀνάγλυμμα 5ου αἰ. π.Χ. καὶ παλαιότερος ἐσωτερικὸς περιβόλος, ἀπὸ Δ. καὶ Β.,  
 ε. Λίθοι παλαιότερου περιβόλου ἐκ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ λόφου ( χάρτης VII )